

ACCENTUL ÎN GRAIURILE SÎRBEȘTI DIN CLISURA

B. BERIĆ

Obiectul cercetării de față îl constituie accentul în trei graiuri sîrbești din Clisura, o valea îngustă din regiunea Banat, care se întinde în lungul Dunării, de la Orșova pînă la Baziaș. Localitățile din care am cules materialul prezentat sînt :

Svinița, la 60 de km de Orșova, sat cu populație sîrbească compactă (cele cîteva familii romînești care se găsesc aici sînt venite de curînd), înconjurat de sate cu populație romînească;

Liubcova (sbr. Ljupkova), la 83 km de Orșova, sat cu populație mixtă (predominînd însă cea sîrbească), de asemenea izolat de celelalte sate sîrbești;

Moldova-Veche (sbr. Stara Moldava), la 100 km de Orșova, cu populație mixtă, predominînd cea sîrbească. Spre deosebire de primele două sate, care sînt izolate de restul satelor sîrbești din Banat, Moldova-Veche e primul din șirul satelor sîrbești (Măierici, Pojejena, Belobreșca, Divici, Zlatița și Socol).

Locuitorii din aceste trei sate, în special bărbații și tineretul, sînt bilingvi în timp ce majoritatea femeilor nu știu romînește și folosesc în toate împrejurările numai sîrbocroată.

În 1959 ne-am deplasat în Clisura pentru o anchetă dialectală și, cu acest prilej, am înregistrat pe bandă de magnetofon trei basme populare :

*Povestea fiului babei și al moșului*¹ (motiv asemănător cu cel din „Povestea porcului” de I. Creangă), *Cenușăreasa*² și *Povestea apei vii*³.

* * *

Înainte de a prezenta situația accentului în aceste trei graiuri, așa cum reiese ea din materialul înregistrat de noi, vom face un scurt istoric al evoluției accentului în sîrbocroată.

După cum se știe, în limba sîrbocroată accentele sînt muzicale și mobile. Din slava comună, sîrbocroată a moștenit trei accente : două cu *intonație descendentă* și anume unul *scurt* și altul *lung*, și un accent cu *intonație ascendentă*, acut, din care mai tîrziu s-a dezvoltat „čakavski akut”, accentul lung

¹ Povestită de Maksimović Marija, din Svinița, în vîrstă de 15 ani.

² Povestită de Nistorović Stana, din Liubcova, în vîrstă de 35 de ani.

³ Povestită de Stanković Nika, din Moldova-Veche, n vîrstă de 59 de ani.

ascendent. Deoarece acest sistem de trei accente (*rôg*, *devôjka*, *govorîli*) s-a păstrat bine în dialectul čakavian, el a căpătat denumirea de *accentuarea čakaviană*. În același timp sistemul menționat aici este, după cum a arătat încă A. Belić, și accentuarea protosîrbă¹. Dealtfel, accentuarea „čakaviană” se întâlnește și în unele graiuri kaikaviene și štokaviene.

În graiurile štokaviene acest sistem de accentuare a fost simplificat prin contopirea accentului ascendent, acut, cu accentul descendent: *devôjka* > *devôjka*. Astfel a apărut sistemul de două accente păstrat mai ales în dialectul cosovo-resavian și în graiurile dialectului zeto-sienițean, ca și în graiurile ikaviene din Istria². În afară de graiurilor štokaviene cu două accente, există și graiuri čakaviene cu acest sistem de accentuare³.

Graiurile štokaviene din Serbia de est și de sud au simplificat și acest sistem de două accente, prin reducerea lor la un singur accent scurt, care a suferit și o transformare calitativă, devenind din accent muzical, accent expirator⁴.

În limba sîrbocroată literară și în graiurile care stau la baza limbii literare există așa numita accentuare neoštokaviană, adică sistemul de patru accente. Acest sistem de patru accente s-a dezvoltat din sistemul de două accente, prin trecerea accentelor vechi (lung și scurt) pe silaba precedentă: *pîsati* > *pisati*, *devôjka* > *dêvôjka*. În felul acesta, în afară de cele două accente vechi cu intonația descendentă lungă: *rôg* și scurtă *kîša*, au apărut încă două accente, de data aceasta ascendente: lung, dacă silaba pe care accentul vechi s-a mutat era lungă, de ex. *gláva* < *glāvā* și scurt, dacă silaba era scurtă, de ex. *jûnāk* < *junāk*, *nôga* < *nogā*. Acest fenomen s-a petrecut în sec. XIV—XV⁵.

În vorbire se constată numeroase fluctuații în ceea ce privește accentuarea. Sînt, de pildă, graiuri, în care trecerea accentului pe silaba precedentă nu s-a produs în mod consecvent, precum sînt și graiuri în care, pe lângă accentele vechi conservate, apar și cele două accente noi etc. Vom vedea în cele ce urmează care este situația accentului în graiurile sîrbocroate din Svinița, Liubcova și Moldova-Veche.

★

Svinița

Graiul din Svinița, care conserva mai multe trăsături arhaice ale limbii sîrbocroate, păstrează și sistemul de accentuare veche, štokovian, adică sistemul de două accente, prezent în marea majoritate a exemplelor culese (circa 200 de cuvinte accentuate).

Accentul nou ascendent lung, apare într-un număr relativ mic de cuvinte și anume:

bila (*bili*), *porâte*, *glûve*, *nésam*, *némam* însă *ka_nêmam*, unde *nêmam* e accentuat ca în limba literară.

¹ V. A. Belić, *Акцентске студије*, I, Beograd, 1910, p. 13—14.

² V. P. Ivić, *Дијалектологија српскохрватског језика*, Novi Sad, 1958, p. 33, 58.

³ V. M. Hraste, *Dvoakcentni sistem u hrvatskom ili srpskom jeziku*, *Зборник за филологију и лингвистику*, I, Novi Sad, 1957.

⁴ A. Belić, *Дијалекти источне и јужне Србије*, Beograd, 1905, p. 271 și urm.

⁵ A. Belić, *Савремени српскохрватски книжевни језик, први део: гласови и акцент*, Beograd, 1951, p. 119—120.

În ceea ce privește cel de-al doilea accent nou, scurt ascendent, el apare de asemenea într-un număr de exemple limitat :

ièna (*iènu*, *iè^anu*), însă se întâlnește și *ièna*, *iè^enè*, *ied^en*;

kòlko; *ò^anai*; *ima*; *òvo*, însă și *ova*; *è^ein^ul* și *è^ein^ul*; *ideš*, însă *d^eid^em*.

Ținând seama de frecvența mică a fenomenului de apariție a accentelor noi, se poate presupune că acest proces este în graiul din Svinița într-un stadiu incipient.

Accentul vechi scurt descendent s-a conservat bine în Svinița. El se păstrează nu numai pe prima silabă a cuvântului, ca în limba literară, ci și pe oricare altă silabă. Astfel, poate sta pe silaba finală deschisă :

ništò || *neštò*; *detè*; *buštanà* < rom. *buștean*; *manì*; *ženè*; *ovà*; *pa takà* „iar așa”; *iè^anà*; *menè* etc.

pe silaba finală închisă :

ied^en; *è^ein^ul*; *è^eovèk*; *oš^el*; *imăm*; *oseč^em*, *n^eonăi*; *kažal*;

ied^en^upūt; *zakol'al*; *vidèl* și altele.

în interiorul cuvântului, pe silaba deschisă și închisă :

vaikàla; *sekira*; *uc'inem*; *drugien*; *imăč^eš*; *iè^anōga*, *l'išàla*; *kolè^euku*; *visōike*.

Accentul lung descendent în Svinița nu este atât de stabil ca cel scurt descendent. Acest accent se găsește, ca și în limba literară, numai pe prima silabă, sau în cuvintele monosilabice :

l'išeš; *rāstl*; *iāko*; *òvce* (acc. pl.); *flūru*; *ko^etate ti*; *fi*; *on*; *brēg*; *nemōi*; *vās* etc.

N-am luat în considerare exemplele *top^or* (din rom. *topâr*), *zakol'eš*; *upulile*; *stārc*, în care în loc de accentul scurt descendent apare accentul lung descendent, din cauza lungirii emfatică în timpul povestirii.

Faptul că în limba literară accentul lung descendent, ca și cel scurt descendent, poate sta numai pe prima silabă, se datorește mutării accentelor vechi. Accentele descendente de pe prima silabă n-au avut unde să se mute (exceptând acele cazuri când accentele trec pe prepoziție) și astfel s-au conservat pe locul vechi.

În graiul din Svinița însă, situația este alta. Aici, după cum am văzut, accentele vechi își păstrează locul. Cuvintele cu accente noi sînt puține. De aceea aici, cu toate că rezultatul în ceea ce privește păstrarea accentului lung descendent numai pe prima silabă este același ca în limba literară, cauza acestui fenomen este alta. Este vorba de efectul scurtării accentelor primare lungi. Această scurtare se produce în mod consecvent la acele accente lungi care nu se găsesc pe prima silabă a cuvântului :

ka^eimăm < *kadimām*; *ovà* < *ovā*; *iè^aōnga* < *iednōga*; *ied^en^upūt* < *ied^en^upūt*; *kolè^euku* < *kolè^evu* și altele.

Astfel, accentul lung a rămas numai pe prima silabă. Și aici însă poate interveni scurtarea :

tēi < *tēi*; *znēi* < *znāi*.

Și mai numeroase sînt exemplele cu accente pentru care, în primul moment n-am putut să ne hotărîm dacă sînt lungi sau scurte. La o analiză mai atentă am observat că acestea sînt accente lungi, însă scurtate, în așa fel încît se găsesc între accentele lungi și cele scurte. Le-am notat cu semnul ^ :

stārcu; *kāže*; *iā*; *ka^enēmaš*; *iē*; *on*; *mī*; *dvā*; *glūu*; *krāngu* < rom. *creangă*; *rēd*; *iāko* (adv. de mod); *pūt*; *vî*.

Această tendință a egalării accentului lung cu cel scurt, tendință care nu este încă dusă pînă la capăt în graiul din Svinița, e realizată în întregime în alte graiuri sîrbocroate. Astfel de graiuri sînt graiurile dialectului prizreno-timocean din Serbia de est și de sud¹. Același fenomen al reducerii accentelor la unul singur a fost observat de acad. E. Petrovici în graiul din Carașova².

În concluzie, pe baza celor spuse mai înainte, caracteristicile graiului din Svinița în ceea ce privește accentul sînt următoarele:

1. Există o tendință puternică de reducere a celor două accente vechi descendente la unul singur. Dacă luăm în considerare că exemplele cu accente noi, ascendente, sînt puține la număr, putem spune că graiul din Svinița tinde spre sistemul cu un singur accent. Din graiurile sîrbești un singur accent expirator păstrat pe locul vechi îl au numai graiurile dialectului prizreno-timocean. Un singur accent, cu unele excepții, există și în graiul din Carașova, cu care graiul din Svinița se aseamănă foarte mult în ceea ce privește accentul.

2. Locul accentului în graiul din Svinița este cel vechi. Accentul se păstrează și pe silabele finale, fie ele închise sau deschise, foste lungi sau scurte. Sînt puține cazurile cînd accentul se mută pe silaba precedentă. Aceeași situație o găsim și în graiul din Carașova, cu deosebirea că acolo mutarea accentului pare a fi mai pronunțată³.

Liubcova

Accentele noi, scurte și lungi, nu sînt necunoscute nici în graiul din Liubcova, însă și aici numărul exemplelor cu aceste accente este redus. Accentul scurt ascendent se găsește în cuvinte ca:

òne (pron. pers.); *ièdan* (*ièdnu*, *ièdna*, *ni iènu*, *ni ièdnu*);

òna (pron. pers.); *kàko*; *ùšlo*; *slùžba*; *iòpet*; *bòsa*; *po sèlu*;

òni (pron. pers.); *badàva*; *tvòja*. Un exemplu cu mutarea accentului pe prepoziție: *nà stranu*.

Accent lung ascendent au cuvintele:

bîle (*bîlo*, *bîla*); *vrèdna*; *pràla*; *dòdi*; *vikni*; *n'èna*; *das_obiù'e*; *vrème*;

na brîgu (*i < è !*); *Màra*; *pétu* (subst.); *n'ènu*, *pétla* (*pétu*); *kod n'òže*;

na strànu; *òvde*; *némam*; *nîje*; *vesél'e*; *nîsu dâli*.

În afară de exemplele cu accent lung ascendent obținut prin mutarea accentului vechi pe o silabă anterioară lungă, am întîlnit și cîteva cazuri cînd accentul se mută pe silaba scurtă, însă rezultatul nu este un accent scurt ascendent, ci unul lung ascendent:

plàkala; *imate*; *imano*; *žènu*; *žèna*; *nîšta*; *ièdanput*; *iòpet*; *ne ide*, — în loc de: *plàkala*; *imate*; *imamo*; *žènu*; *nîšta*; *ièdanput*; *iòpet*; *ne ide*.

Aceasta este așa numitul „kanovački akcent” cunoscut graiurilor dialectului cosovo-resavian⁴.

Sînt exemple însă, cînd și în loc de „*apare* /:

kráva; *màcija*; *père*; *pláč'e*, însă *pláč'eš*; *pošál'e*; *nápol'e* *.

¹ A. Belic, *Дујалектну*, p. 272 și urm.

² E. Petrovici, *Graiul Carașovenilor*, București, 1935, p. 35 și urm.

³ *Ibid.*, p. 30—35.

⁴ P. Ivić, *op. cit.*, p. 87.

* Fenomenul lungirii accentului este cunoscut dialectului kaikavian, iar rezultatul este totdeauna „čakavski akut”, v. A. Belic, Dr. Ferdinand Lieweber, *Zur chronologie des serbo-kroatischen Akzentes*, Prag, 1927, în *Јужнословенски филолог*, VI, Belgrad, 1926—1927, p. 233.

Dintre accentele scurte descendente și-au schimbat locul numai cele care stăteau pe silabele finale, deschise sau închise :

tvôja < *twojâ*; *îedan* < *iedân*; *vrédna* < *vrednâ* etc.

De aceea, la Liubcova nu există silabe scurte accentuate la sfârșitul cuvîntului. În ceea ce privește silabele scurte nefinale acestea își păstrează accentul scurt nemutat :

seděle; *opărvi*; *svršila*; *oprâila*; *volěla*; *ostăla*; *spremăla*; *radila*; *zakol'e*; *ne mōš* (< *ne mōzeš*); *poslūša*; *zakōpa gi*; *čuprîju*; *gotōva*; *dulěkne*; *probăju*; *dubije* etc.

Accentul scurt descendent pe prima silabă a cuvîntului și în cuvintele monosilabice este obișnuit, ca și în limba literară :

něke; *prěle*; *vřlo*; *štā*; *ŭzme*; *sād*; *děsan*; *žito* etc.

Mutarea accentului de pe silaba finală scurtă este în graiul de la Liubcova un fenomen normal. Aceasta este o trăsătură caracteristică și pentru alte graiuri sîrbocroate, în special pentru cele ale dialectului cosovo-resavian¹.

Și în graiul din Carașova accentul se mută de pe ultima silabă scurtă, însă numai de pe silabele deschise, în timp ce silabele finale închise scurte păstrează accentul².

Accentul vechi lung este în Liubcova mult mai stabil. El se găsește nu numai ca în limba literară, pe prima silabă :

dōde; *kāže*; *u cŕkvu*; *tō*; *zlato* etc.,

ci poate să stea pe oricare altă silabă. Astfel, îl constatăm :

în interiorul cuvîntului :

devōike; *ožēni*; *stogōdan*; *durādiš*; *istrēbi*; *otīdne*; *odobrālo*; *idāuci*; *da odlēpi*; *sugāda*; *pošāl'e*; *kukurēku*³.

la sfârșitul cuvîntului pe silabă deschisă :

takō; *obuč'e*; *izvedē*; *ovū*; *seč'ū*; *petō*. (În ultimul cuvînt accentul este lung din cauza contracției vocalelor — *ao* > *ō*).

La sfârșitul cuvîntului, pe silaba închisă accentul lung descendent se întilnește în două exemple : *nemōi*; *onāi*.

Am constatat un singur caz cu accent lung descendent în loc de lung ascendent : *ni mi dāli*. Însă paralel cu acesta avem și *nīsu dāli*.

Accentul pe silabele finale lungi se păstrează și în Carașova, însă cu tendința de mutare a lui⁴. Aceasta este o trăsătură caracteristică dialectului cosovo-resavian⁵, căruia îi aparține și graiul din Liubcova.

Moldova-Veche

Accentuarea în graiul din Moldova-Veche este asemănătoare accentuării pe care am constatat-o în graiul din Liubcova. Mutarea accentului a dus și aici la apariția accentelor noi :

scurt ascendent :

îedan; *imō*; *mōja*; *vōda*; *da mōg* (= *da mogu*); *pūtovō*; *ōpet*; *ōvaj*; *ōtac*; *ko tōga*; *ide*; *donēsi*; *ispěč'e* (prez.); *tāko*; *ōni*; *dōneli*; *nāimlādega*; *kōji*; *ūzō*; *pōkaže*; *čōvēka*;

¹ A. Belić, *Акцентскје смјуње*, p. 25; P. Ivić, *op. cit.*, p. 56—67, 87, 100.

² E. Petrovici, *op. cit.*, p. 50—54.

³ Acest cuvînt l-a înregistrat acad. Petrovici în Carașova cu accentul lung ascendent și cu cantitate pe silaba finală.

⁴ E. Petrovici, *op. cit.*, p. 52—54.

⁵ P. Ivić, *op. cit.*, p. 100.

și lung ascendent :

vréme; protivio; dvánes; bunára (gen. sing.); *túna; slúžio; nísu.*

Același accent se găsește și în exemplele *u vĕliku šumi; za žívu vòdu* în loc de *u vĕliku šǔmu; za žívu vòdu*. Această schimbare a accentului apare fără îndoială, din cauza pronunțării emfactice.

Disponem de două exemple cu accent lung oscendent în loc de scurt oscendent : *táko; vĕdro*. Ultimul se întâlnește și în alte graiuri sîrbești din Banat cu accentul / . Pare-se, totuși, că în Moldova-Vechă există, ca și în Liubcova, „kanovački akcenat“.

Sînt puține exemplele cu accente lungi noi, cu toate că, în general, în limba sîrbocroată accentul se mută mai ușor pe silaba lungă decît pe cea scurtă¹. Însă, deoarece toate celelalte exemple cu accentul nemutat au silabe scurte înaintea accentului, numărul mic de exemple cu accentul lung nou nu ne poate duce la concluzii greșite.

Accentul scurt descendent poate sta pe prima silabă, ca și în limba literară :

bĭo; cār; po stáros; dĕco; trǎiala; sĭ novima; svākem; lǎfu; mĕne; iz būrede; da ĭma.

Acest accent poate sta însă și pe orice altă silabă, în afară de ultima. Am notat un singur exemplu cu „ pe ultima silabă : *danǎs*.

Exemplele cu accentul nemutat în interiorul cuvîntului sînt destule : *n'egòvu; na kapĭ ĭi; imòle; rukǎma; zavǎti; ĉ'arǎpu; unĭ štu; ovòga; istĕ-radu; p utǔiu; izvǎdio; osamnǎes; podgovòru; ka se probudĭla; naĭstari ĭi.*

Deci accentul scurt descendent își păstrează în Moldova-Vechă locul vechi, în afară de cazul cînd se găsește pe ultima silabă, de unde îl găsim mutat pe silaba precedentă.

Accentul — stă pe prima silabă, ca și în limba literară :

sĭna; kǎže; vās; cārski; n'ĭnom; tǎi etc.

Însă, spre deosebire de limba literară, acest accent poate sta și pe oricare altă silabă, inclusiv pe ultima. Exemple :

în interiorul cuvîntului :

pomlǎdim; naĭĕdu; ĭednòga; unŭtra; izĭde; pol'ŭbi; ukŭpa se; raĉunǎli; otĭ dnu; dopŭšta; onòga; koĭĕga;

pe silabă finală deschisă :

takò; onǎ žĕna; pošò < pošao (ișò, otișò, doșò, ușò);

pe silaba finală închisă :

pĭo niĭednòg ednòg; vodòm.

În concluzie, în legătură cu graiul din Liubcova și din Moldova-Vechă putem spune următoarele :

1. În aceste două graiuri sînt prezente toate cele patru accente ale limbii sîrbocroate comune. Accentele noi există într-o măsură mai mică, dar sînt ceva mai numeroase decît în Svinița.

2. Accentul de pe silabele finale scurte este mutat și, în general, din acestea provin cele două accente noi. În interiorul cuvîntului accentul vechi scurt își păstrează locul vechi.

3. Și mai bine se păstrează pe locul vechi accentul lung descendent. El nu se mută nici de pe silabele din interiorul cuvîntului, nici de pe silabele finale.

¹ P. Ivić, *op. cit.*, p. 56.

4. Aşa numitul „kanovački akcenat” este cunoscut în Liubcova şi se pare că există şi în Moldova-Veche.

* * *

Sistemul accentologic al limbii sîrbocroate constituie una din cele mai importante caracteristici ale acestei limbi. Iar din punctul de vedere al dialectologiei, sistemul accentologic este unul din criteriile de bază pentru clasificarea dialectelor limbii sîrbocroate¹. Graiurile cu acelaşi sistem accentologic formează o unitate şi în privinţa altor trăsături fonetice şi morfologice. Sau, cu alte cuvinte, schimbarea sistemului de accentuare este totdeauna legată şi de alte schimbări fonetice şi morfologice.

Din această cauză, cercetarea accentelor celor trei graiuri sîrbeşti din Clisura ne permite să determinăm locul acestor graiuri între dialectele sîrbocroate.

După cum am văzut, graiurile din Liubcova şi Moldova-Veche au acelaşi sistem accentologic. Aceasta este accentuarea ştokaviană mai veche, deoarece, deşi aceste graiuri cunosc toate cele patru accente, ca şi limba literară, mutarea accentelor nu se realizează consecvent, ca în graiurile ştokaviene care stau la baza limbii literare. Dintre graiurile ştokaviene cu pronunţarea ekaviană o astfel de accentuare, o cunosc numai graiurile dialectului cosovo-resavian, de care, fără îndoială, aparţin şi graiurile din Liubcova şi Moldova-Veche.

În ceea ce priveşte Sviniţa, aici, după cum am văzut, există o tendinţă puternică de scurtare a accentului lung, tendinţa care duce spre sistemul cu un singur accent. În acelaşi timp accentul îşi păstrează locul vechi. Însă această simplificare a sistemului accentologic nu este încă realizată (avem şi exemple pentru toate cele patru accente ale limbii sîrbocroate) şi de aceea nu putem include graiul din Sviniţa în dialectul prizeno-timocean, singurul dialect ale limbii sîrbocroate cu un singur accent păstrat pe locul vechi. În multe privinţe graiul din Sviniţa se aseamănă cu graiul din Caraşova, aşa cum l-a descris acad. E. Petrovici. În orice caz, graiul din Sviniţa, atît în ceea ce priveşte accentele cît şi în privinţa celorlalte trăsături, reprezintă un grai separat, cercetarea lui detaliată prezentînd interes deosebit pentru dialectologia sîrbocroată.

УДАРЕНИЕ В СЕРБСКИХ ГОВОРАХ КЛИСУРЫ

(РЕЗЮМЕ)

Автор установил три населённых пункта в банатской Клисуре, вдоль Дуная, где живёт сербское население: Свиница, Любкова и Старая Молдова. На основе трёх народных сказок, зарегистрированных на магнитофоне, автор стремился установить систему ударений в трёх вышеуказанных населённых пунктах.

Установлено, что в сёлах Любкова и Старая Молдова используется та же система ударений. Ударение в говорах этих сел старое штокавское, так как перестановка старых ударений (‘’, ‘) не осуществляется последовательно как в штокавских говорах, которые лежат в основе литературного языка, нес-

¹ Vezi P. Ivić, *op. cit.*, p. 54.

смотря на то, что этим говорам (в Любкове и Старой Молдове) присущи все четыре ударения сербо-хорватского литературного языка. Среди штокавских говоров это ударение свойственно говорам косово-ресавским.

Что касается третьего населённого пункта, Свиницы, то здесь проявляется сильная тенденция к сокращению долгого нисходящего ударения. Такое явление в свиницком говоре ведёт к системе с одним ударением, так как те два новые восходящие ударения (\\, /) мало представлены в Свинице. В то же время ударение сохраняет свое старое место.

Следует отметить, что это упрощение системы ударения не осуществлено полностью и поэтому мы не можем включить свиницкий говор в призренско-тимочский диалект, единственный диалект сербо-хорватского языка с одним ударением, сокращённым на старом месте.

В связи с системой ударения, во многих отношениях мы находим сходства между свиницким и карашевским говорами, в таком виде, как его описал акад. Э. Петрович в известном труде *Graiul Caraşovenilor* (1935).

L'ACCENT DANS LES PARLERS SERBES DE CLISURA

(RÉSUMÉ)

L'auteur a choisi trois localités, faisant partie de la Clisura de Banat établies à proximité du Danube et peuplées de serbes : Svinița, Liubcova et Moldova-Veche.

Sur la base de trois contes populaires, enregistrés à l'aide d'un magnétophone, il s'est efforcé de déterminer le système des accents dans les parlers de ces trois localités.

Il a établi que dans les villages de Liubcova et de Moldova-Veche, on emploie le même système d'accentuation, c'est-à-dire l'ancien système štokavien, car bien que ces parlers connaissent tous les quatre accents, tout comme dans la langue littéraire, le changement des anciens accents (", ~) ne se réalise pas d'une manière conséquente, comme dans les parlers štokaviens, à prononciation ekavienne, pareille accentuation n'étant connue que des parlers du dialecte cosovo-resavien auquel appartiennent sans doute aussi les parlers de Libcova et de Moldova Veche.

En ce qui concerne le troisième point, Svinița, il y existe une forte tendance à abréger l'accent long descendant, tendance qui conduit au système d'un seul accent, car les deux nouveaux accents ascendants (\\, /) sont peu représentés à Svinița.

Vu que dans le parler de Svinița on n'a pas réalisé encore un système accentologique à un seul accent, nous ne pouvons inclure ce parler parmi ceux du dialecte de Prizren et du Timoc, le seul dialecte de la langue serbo-croate ayant un seul accent conservé à son ancienne place.

Sous beaucoup de rapports le parler de Svinița ressemble à celui de Carașova, tel qu'il a été décrit par l'académicien E. Petrovici dans son ouvrage bien connu „Le parler des Carașoveni (*Graiul Caraşovenilor* 1935).